

Analytisk psykologi i dag

Under overskriften: ”Analytisk psykologi i dag” på hjemmesiden C.G. Jung i Danmark kan du læse en serie artikler på dansk om den analytiske psykologis grundbegreber i en nutidig fortolkning. Denne enogtyvende artikel i serien er skrevet af den amerikanske jungianske analytiker Mark Winborn og oversat til dansk af seniorkandidat ved C.G. Jung Institutet i København, cand.mag. og oversætter Margrethe Haraldsdatter.

Originalartiklerne ligger på IAAP’s hjemmeside <https://iaap.org/> og er oversat med forfatternes tilladelse.

This Longing – fra et originalt maleri af Susan Bostrom-Wong

Participation mystique: Et overblik

Mark Winborn

Participation mystique: Et overblik

Participation mystique [enhed mellem subjekt og objekt, o.a.] har en interessant position i analytisk psykologi. Det er et begreb, der er tæt på allestedsnærværende i den jungianske verden, men definitionen af begrebet er noget uigennemsigtig. Til tider har udtrykket en negativ valør i jungianske kredse, samtidig med at det bruges til at beskrive oplevelser af dybde og kraft.

Jungs begreb om participation mystique

Jung valgte at bruge begrebet *participation mystique* efter antropologen Lucien Lévy-Bruhl, som brugte det i en række bøger, der blev udgivet fra 1910¹ og fremefter. Jung blev grebet af tanken om, at de 'primitive' tænker anderledes end 'moderne' mennesker og overtog Lévy-Bruhls ideer om den 'primitive psyke' samt hans begreber om *participation mystique* og *representations collectives* [kollektive repræsentationer, o.a.].

Jungs mest omfattende diskussion af *participation mystique* findes i hans essay *Archaic Man*.² Dette essay skitserer hans ideer om primitive folks mentale aktivitet, dvs. at de fungerer i en "prælogisk sindstilstand", at de "var enklere og mere barnlige" og "upsykologiske", hvormed han mener, at psykologiske oplevelser opfattes som noget, der forekommer uden for det primitive på en objektiv måde. Disse slutninger om primitiv tænkning ligger til grund for Jungs centrale begreb om *participation mystique* – nemlig at der i oplevelsen af *participation mystique* sker en udviskning af de psykologiske grænser mellem individer, mellem individer og deres omgivelser og i nogle tilfælde mellem individer og objekter. Hvis en indfødt gruppe fx troede, at et træ også var bolig for en ånd, der beskyttede en nærliggende landsby, ville Jung sandsynligvis fortolke dette som en form for *participation mystique*. På samme måde er det i det moderne samfund helt almindeligt at observere dynamikken *participation mystique* blandt fans til store sportsbegivenheder. Jung definerede *participation mystique* på følgende måde:

Participation mystique er et udtryk, der stammer fra Lévy-Bruhl. Det betegner en særlig form for psykologisk forbindelse med objekter og består i, at subjektet ikke klart kan skelne sig selv fra objektet, men er bundet til det af et direkte forhold, der svarer til delvis *identitet* (q. v. [se denne, o.a.]). Denne identitet er resultatet af en *a priori* enhed mellem subjekt og objekt. *Participation mystique* er et levn fra denne primitive forbindelse.³

Jung behandlede flere områder med udtrykket *participation mystique*; udviskningen af subjekt-objekt-grænser, der resulterer i en oplevelse af *a priori* enhed, at *participation mystique* regelmæssigt observeres hos mennesker fra kulturer, som Jung betegnede som 'primitive', og at den forekommer i de mentale tilstande i den tidlige barndom. Jung henledte også opmærksomheden på tilstedeværelsen af *participation mystique* i analytiske overføringer og som en ubevidst bestanddel i den "civiliserede voksne". Selvom Jung diskuterede det primitive menneskes psykologi på en måde, der slår den moderne læser som et etnocentrisk perspektiv, brugte han også denne kontrast til at henlede opmærksomheden på karakteristika ved den moderne psykologiske tilstand, som han anså

¹ Lucien Lévy-Bruhl (1926), orig. 1910.

² C.G. Jung (1931), *CW* 10, §§ 104-147.

³ C.G. Jung (1971), *CW* 6, § 781.

for problematiske. Specifikt mente Jung, at moderne mennesker er blevet så afhængige af rationel tænkning, at vi er afskåret fra rudimentære eller fylogenetiske lag af psykisk erfaring.

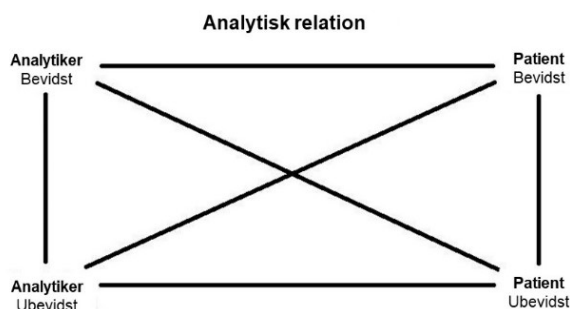
Udvikling i forhold til participation mystique

Efter at have skitseret, hvordan Jung kom til at bruge begrebet og de forskellige måder, han anvendte det på, kan vi vende os mod udviklingen og anvendelsen af *participation mystique*, siden Jung indførte det i den analytiske psykologi.

Projektiv identifikation og participation mystique: Jung indikerede, at projektion og identifikation er de to primære psykologiske processer, hvormed *participation mystique* aktiveres. En række analytiske psykologer har fremhævet ligheden mellem Jungs brug af begrebet *participation mystique* og begrebet projektiv identifikation, som først blev foreslået af Melanie Klein,⁴ hvor dele af selvet og indre objekter hos spædbarnet spaltes fra og projiceres på et ydre objekt. I Kleins model bliver objektet identificeret med de projicerede fraspaltede dele og interageret med, som om objektet er blevet ét med de fraspaltede objekter, hvilket ofte fremkalder en følelse hos modtageren af det projicerede element, som følelsesmæssigt stemmer overens med den fraspaltede del.

Der er talrige passager hos Jung, hvor han refererer til *participation mystique*, projektion, empati og ”indføling” på måder, der lyder forbløffende tæt på Kleins beskrivelse af projektiv identifikation. Jung og Klein begrebsliggjorde begge den analytiske interaktion som en situation, hvor analytikeren vil påvirke patienten, og patienten vil påvirke analytikeren på nuancerede, men kraftfulde måder, hvilket giver mulighed for, at begge kan forstå deres indvirkning på hinanden på nye måder og fremme forvandlingen af den psykologiske oplevelse.

Overføring og participation mystique: Jung så processen med *participation mystique* som noget, der er tæt forbundet med projektionsprocessen, men også med overføringsdynamikken i den analytiske ramme. Jung forstod tydeligt de gensidigt påvirkende aspekter af overføringsrelationen, og han så disse påvirkninger som noget, der i høj grad er baseret på tilstedeværelsen af *participation mystique* i den analytiske relation. Han erkendte tidligt, at ”Det er ikke kun den lidende, men også lægen, ikke kun objektet, men også subjektet.”⁵ Dette perspektiv er bedst beskrevet i *The Psychology of the Transference* [Overføringens psykologi, o.a.], som ofte vender tilbage til billedet af det alkymistiske bad som en metafor for de gensidige ubevidste påvirkninger i det analytiske forhold. Denne gensidige ubevidste påvirkning ses også tydeligt i Jungs diagram⁶ over den analytiske relation:

⁴ Melanie Klein (1946).

⁵ C.G. Jung (1931), *CW* 16, § 173.

⁶ C.G. Jung (1946), *CW* 16, § 422.

Lignende begreber fra analytisk psykologi og psykoanalytisk teori

Der er flere begrebslige udviklinger, der er opstået siden Jungs oprindelige arbejde med *participation mystique*, især hans forståelse af anvendelsen af *participation mystique* på overførings-situationen. For eksempel Erich Neumanns begreb om enhedsvirkelighed⁷; det bipersonlige felt som udviklet af Madeline Baranger og Willy Baranger⁸; selvobjektteori som udviklet af Heinz Kohut⁹; intersubjektivitetsteori som udviklet blandt en række forfattere, fx George Atwood og Robert Stolorow¹⁰; det interaktive felt¹¹; og begrebet fusionstilstande.¹² Alle disse begreber udtrykker elementer af psykologisk erfaring, som er parallelle med *participation mystique*. Denne udvikling illustrerer lighederne med Jungs hypotese om de gensidigt påvirkende kvaliteter i oplevelsen af *participation mystique* og understreger forudseenheden i Jungs model for analytisk psykologi.

Konklusion

Forhåbentlig giver denne undersøgelse indsigt i begrebet *participation mystique* – idet det udforskes fra forskellige perspektiver. Når *participation mystique* anvendes bredt, er det en paraply for en lang række intersubjektive fænomener. Begrebet er mest brugbart, når det bruges til at beskrive en klasse af interaktive oplevelser. Vi befinder os på et vigtigt tidspunkt i udviklingen af psykoanalysen og den analytiske psykologi; en tid med konvergens og krydsbefrugtning, hvor vi har mulighed for at genoverveje etablerede eller accepterede teorier og begreber baseret på kumulativ klinisk erfaring, udvikling inden for andre områder og skift i vores kultur – som alle i sidste ende har indflydelse på, hvordan vi praktiserer som analytikere og analytiske terapeuter.

Yderligere læsning:

Jeg anbefaler en række indbyrdes forbundne artikler af Robert Segal,^{13,14} Susan Rowland,¹⁵ og Paul Bishop,¹⁶ der som gruppe udgør en intellektuel-historisk-litterær-teoretisk gennemgang af Jungs syn på det 'primitive menneske' og hans brug af begrebet *participation mystique*. Disse fire artikler giver en fremragende baggrund for begrebet *participation mystique*. Ligeledes anbefaler jeg en essaysamling, som jeg havde det privilegium at samle og redigere, *Shared Realities: Participation Mystique and Beyond*,¹⁷ som gennemgår samtidige perspektiver på *participation mystique* og beslægtede begreber.

⁷ Erich Neumann (1989).

⁸ Madeline Baranger and Willy Baranger (2008), orig. 1961-1962.

⁹ Heinz Kohut (1971).

¹⁰ George Atwood and Robert Stolorow (1984).

¹¹ Murray Stein (ed.) (1995).

¹² Peter Giovacchini (1995).

¹³ Robert Segal (2007a).

¹⁴ Robert Segal (2007b).

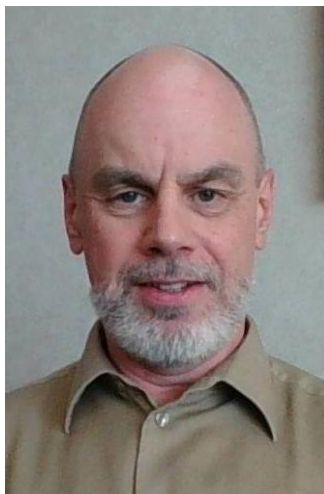
¹⁵ Susan Rowland (2007).

¹⁶ Paul Bishop (2008).

¹⁷ Mark Winborn (ed.) (2014).

Referencer

- Atwood, George and Robert Stolorow, *Structures of Subjectivity*, 1984
- Baranger, Madeline and Willy Baranger, "The Analytic Situation as a Dynamic Field," *International Journal of Psycho-Analysis* 89 (2008), pp. 795-826 [originally published 1961-1962]
- Bishop, Paul. "The Timeliness and Timelessness of the 'Archaic': Analytical Psychology 'Primordial' Thought, Synchronicity," *Journal of Analytical Psychology* 53, 2008, pp. 501-523
- Giovacchini, Peter "Fusion States, Collective Countertransference, and Mutual Dependence," *Journal of the American Academy of Psychoanalytic Dynamic Psychiatry* 23, 1995, pp. 411-423
- Jung, C.G. "Definitions" i *Psychological Types, CW*, Vol. 6, Princeton, NJ: Princeton University Press, 1971, §§ 672-844
- "Archaic Man," i *Civilization in Transition, CW*, Vol. 10, Princeton, NJ: Princeton University Press, 1931, §§ 104-147
- "Problems of Modern Psychotherapy," i *The Practice of Psychotherapy, CW*, Vol. 16, Princeton, NJ: Princeton, University Press, 1931, §§ 114-174
- "Psychology of the Transference," i *CW*, Vol. 16, Princeton, NJ: Princeton University, Press, 1946, §§ 353-539
- Klein, Melanie "Notes on Some Schizoid Mechanisms," *International Journal of Psycho-Analysis* 27, 1946, pp. 99-110
- Kohut, Heinz *The Analysis of the Self*, New York: International Universities Press, 1971
- Lévy-Bruhl, Lucien *Les fonctions mentales dans les sociétés inférieures*, 1910, oversat fra fransk som *How Natives Think*, London: G. Allen & Unwin, 1926
- Neumann, Erich *The Place of Creation*, Princeton, NJ: Princeton University Press, 1989
- Rowland, Susan "Response to Robert A. Segal's 'Jung and Lévy-Bruhl'," *Journal of Analytical Psychology* 52, 2007, pp. 659-665
- Segal, Robert "Jung and Lévy-Bruhl," *Journal of Analytical Psychology* 52, 2007a, pp. 635-658
- "Response to Susan Rowland," *Journal of Analytical Psychology* 52, 2007b, pp. 667-671
- Stein, Murray (ed.) *The Interactive Field in Analysis*, Vol. 1, *Chiron Clinical Series*, Wilmette, IL: Chiron, 1995
- Winborn, Mark (ed.) *Shared Realities: Participation Mystique and Beyond*, Shiatook, OK: Fisher King Press, 2014

Mark Winborn, ph.d., NCPsyA er jungiansk psykoanalytiker og klinisk psykolog. Dr. Winborn er uddannet/superviserende analytiker i Inter-Regional Society of Jungian Analysts og C.G. Jung Institute i Zürich, Schweiz. Han er i øjeblikket medlem af American Board for Accreditation in Psychoanalysis og Ethics Committee of the International Association for Analytical Psychology samt af redaktionsudvalget for *Journal of Analytical Psychology* og *Journal of Humanistic Psychology*. Han har præsenteret artikler på de seneste fire kongresser i International Association for Analytical Psychology (2010, 2013, 2016, 2019). Hans udgivelser omfatter *Deep Blues: Human Soundscapes for the Archetypal Journey* (2011, Fisher King Press), *Shared Realities: Participation Mystique and Beyond* (2014, Fisher King Press) og *Interpretation in Jungian Analysis: Art and Technique* (2018, Routledge) samt tidsskriftartikler, boganmeldelser og kapitelbidrag.